

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בית נאמן

י"ב בתשרי התשפ"ו

נושאי השיעור:

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל

ניתן לשמוע את שיעורו של מרן זצוק"ל בערוץ קול ברמה או ב'קו בית נאמן': 079-9270505

חג הסוכות

א. ברכת "תזכו לשנים רבות נעימות וטובות". ב. במוצאי כיפור להתעסק בסוכה. ג. שהרפורמים יחזרו בתשובה. ד. החיסונים. ה. 'אופשיזין' מן הגמרא מניין? ו. צדקה בסוכות. ז. חייבים לישון בסוכה. ח. אכילה בערב סוכות. ט. סוכה כסגולה. י. רבי יוסף בן שטנאש ע"ה. יא. מרן שר התורה מופת הדור הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל. יב. אמונה פשוטה ותפלה מכל הלב. יג. מתי צריך לחשוש ל"גזול" בלולב וסוכה. יד. דין כבוש בלולב. טו. לימוד תורה בסוכה. טז. עירובי חצרות. יז. אתרוגים.

- ויעש לשון עבר, כבר עשינו...

"תסלח סילופנו" - אלו הרפורמים

ג. צריכים להתפלל שהרפורמים יחזרו בתשובה. הם התלבשו עכשיו על כל המדינה בעונות הרבים. שר הדתות (אומי שקרבו לו) - רפורמי. ובכותל המערבי נתן [להם] איזו פינה. אבל הפינה הזאת היא שלנו, ולקחו אותה הרפורמים הרשעים האלה. ואני מצאתי רמז בתפלה, (אין דבר בעולם שלא תמצא לו רמז), ביום כיפור במוסף אומרים שם: "אלוקינו ואלוקי אבותינו תבנה בניין עירנו, תגדור גדרינו...". ושם כתוב: "תסלח סילופנו". מה זה תסלח סילופנו? אלה שמסלפים ומזייפים את התורה, תסלח להם ותתן להם דעת להבין שאם אתם רוצים לזייף את התורה - יש לכם אדריאנוס לפני אלפיים שנה שכבר עשה את זה, החריב את בית המקדש וקרא לו "אליה קפיטולינה" על שם העבודה זרה שלו והכניס שם את הפסל שלו, (אבל מהשמים לא נתנו לו להמשיך. אחרי כמה מאות שנים, באו הערבים וגירשו את כל הנצרות הזאת. ומאז עד היום יש שם מסגד ערבי. למרות שהם לא הולכים בסדר על פי התורה, אבל הם לפחות מאמינים בא-ל אחד). הקב"ה לא רוצה שבמשכן שלו יבואו אנשים כאלה, והוא הדין לרפורמים. הרפורמים מחריבים את הכל, לכן מתפללים עליהם: "תסלח סילופנו".

"לעשות את השבת לדורותם ברית עולם"

ד. יש חמשה מליון יהודים באמריקה שהדור הבא כבר יהיו חמשה מליון גוים! כי בניהם מתחתנים עם בנות גויות, והילדים שלהם גוים. אז מה התקווה שיבואו לכאן ויעשו לנו את זה?! שילכו לכל מקום בעולם. אבל אם הם כבר באו, ה' יתברך יתן בלבם ללכת על פי התורה¹. כשנסודה הרפורמה אמרו אי אפשר לנו לחיות כשיום שבת בלי עבודה ויום ראשון עם הגוים גם כן החנויות סגורות, יומיים בשבוע אנחנו בטלים ממלאכה? אם היו יודעים שהיום כל השבוע כולו בטלים ממלאכה ויום אחד עובדים... זה שבוע שכולו בטלה, יום שלישי בערב יש כדורגל... זה מה שיש. אבל פעם היו עובדים, ולכן באו האנשים האלה ואמרו התורה רוצה שנגנוח יום אחד בשבוע - ננוח יום ראשון.

אז "כאן תקום סוכה"...

5. פעם הרב מרדכי אליהו היה באיזה מקום באמריקה. והנה היה צריך לחפש מניין, אז מצאו תשעה וחסר אחד. אבל היה שם אחד שהוא רב רפורמי, והרב לא רצה לצרף אותו. אמר לו: הרב מרדכי, למה צירפת את זה שהוא גבאי של בית הכנסת רפורמי ואני לא? אמר לו: בוא אני אגיד לך למה, פעם אחת הלכתי לאיזה בית הכנסת רפורמי, ומצאתי שם כולם רפורמים, בא אחד ואמר לי תשמע, אני שומר תורה ומצוות, אבל זו הפרנסה שלי, אני כאן עובד בשביל הפרנסה שלי. אז גם הוא עובד בשביל הפרנסה שלו. אמר לו גם אני... גם אני עובד בשביל הפרנסה שלי, גם אני שומר תורה ומצוות... אבל מהפרנסה הארוכה הזאת אנשים יצאו מהדת בלי דעת ובלי תבונה.

"תזכו לשנים רבות נעימות וטובות"

א. ¹ שבוע הבא אין שיעור כמובן, אבל אני לא אתן לכם עכשיו שני שיעורים... אלא שיעור אחד כרגיל. שבוע טוב ומבורך וחג שמח. "תזכו לשנים רבות נעימות וטובות". גם אחרי כיפור אפשר לומר "תזכו לשנים רבות". בתוספת ככה היו אומרים, והיה חכם אחד מג'רבה - רבי בניציו חדאד - שאמר לי מה זה? כיפור כבר נגמר. "תזכו לשנים רבות" אומרים את זה בנעילה וזהו. שתקתי, אין לי מקור. אבל אחר כך מצאתי בספר חמד אלוקים (בראשו) שאומר שמברכים איש את רעהו במוצאי כיפור: "תזכו לשנים רבות". כי אנחנו מטוהרים ומכופרים אחרי כיפור, אז לברכה שלנו יש ערך גדול, לכן כל אדם יברך. והקושיא שכבר נגמר כיפור אינה קושיא, יש עוד המשך עד הושענא רבה. וחוף מזה מרן (סוף סימן תכ"ח בשם המרדכי מגילת סי' תתל"א. וע"ש) כותב על מנהג שבשבת הזאת (היום) מפטירין: "שובה ישראל", אם תאמר לי מה אתה עושה? הנה כתוב בראש השנה (דף ט"ז ע"א) יפה צעקה לפני גזר דין ויפה אחרי גזר דין. תמיד אפשר לשנות ברגע האחרון². לכן אפשר לומר עכשיו תזכו לשנים רבות נעימות וטובות³.

במוצאי כיפור להתעסק בסוכה

ב. צריכים להכין את בניין הסוכה מיד במוצאי כיפור. וזה רמז בסוף ההפטרות של יונה. כתוב שם: "ויצא יונה מן העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם סוכה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מה יהיה בעיר". (זה בסוף ההפטרות של יונה - ד', ה'). רומזים לך הגיע הזמן של סוכה - תעשה סוכה! יש כאלה שעושים את הסוכה כולה במוצאי כיפור. ויש כאלה שאומרים לא, הם רק מחליטים איפה עושים סוכה, מטאטאים את המקום ומכבדים אותו, ואומרים: כאן תעמוד סוכה⁴. ויש כאלה זריזים שעושים סוכה כבר לפני כיפור. "ויעש לו שם סוכה"

1. דרשה זו ממרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ נמסרה במוצאי שבת קדש פרשת האזינו י"ב בתשרי התשפ"ו. ומפאת לוח הזמנים הקצר, לא היה סיפק בידינו להדפיס שיעור זה בזמנו, אלא ש"עת לכל חפץ", וכעת הגיע זמנו של שיעור זה לצאת לאורה. כן נזכה לראות את כל כתביו ושיעוריו של מרן זצ"ל יוצאים לאור עולם ומלאה הארץ דעה. אכ"ר. המערכת.
2. אם אדם יתפלל מכל הלב הקב"ה משנה את הגזירה מרעה לטובה. והרבה סיפורים כאלה היו. בימינו במיוחד. לפעמים חייל נפגע וכבר אין לו סיכוי, ופתאום בא מישהו כמו מלאך, מטפל בו והוא בורח, לא יודעים מי זה. והחיל הזה מתרפא לאט לאט.
3. מישהו הבין מתשובה ביביע אומר (חלק י"ד סי' מ"ד, והיא מובאה גם בחזון עובדיה ד' תעניות עמ' ק"ג) שהרב עובדיה אומר לומר היום הפטרת "דרשו". מה פתאום? הרב לא אמר ככה. אלא הוא אמר שאם אדם הוזמן [בצום בתפלת המנחה] לבית הכנסת של אשכנזים שהם קוראים הפטרת דרשו, אז הוא יכול לעלות להפטרות ולקרוא אותה. כי יש דעות כאלה. זה מה שאמר. לסלף את דבריו ולומר שהשבת הזאת במקום לקרא "וידבר דוד" לקרוא "דרשו", זה יותר מדאי. אדם צריך לדייק. אם הרב לא אמר ככה - לא אומרים בשמו דברים שלא אמר.
4. ככה עושים בבני ברק כאן. כותבים: "בעזרת ה' ובשועתו יקום שיכון", "תקום מדרכה",

לתשומת לבכם: נפלה טעות בלוח כיס של ישיבת "כסא רחמים" באופק ת"א - בזמן עלות השחר נרשם זמן של הנחת טו"ת. ניתן לדעת בערך את זמן ע"ש לפי שאר ערי הארץ.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	17:46	18:56
י-ג:	18:03	19:35
ח'ה:	17:52	18:57
ב'ש:	18:03	19:35

דבר נחמן – רב נחמן היה חתנו של ריש גלותא⁸. והיא אמרה לו: **ריש גלותא וכולהו רבנן יושבים בסוכה גזולה, גנבו לי את העצים שלי ועשו מהם סוכה, ולא ענה לה. הייתה צווחת ולא ענה לה. אמרה לו: אשה שאביה היה לו שלוש מאות שמונה עשר עבדים צווחת לפניך ואתה לא משיגה בה? מי זאת האשה הזאת? היא יהודיה מזרע אברהם אבינו שנאמר בו "וירק את חניכיו שמונה עשר ושלוש מאות וירדוף עד דן"** (בראשית י"ד, י"ד). יש לו שלוש מאות ושמונה עשר עבדים... אמר רב נחמן **"פעיתא היא דא"** – פועה כמו תרנגולת... תנו לה דמי עצים בלבד. אחרי שכבר בנו אותה, קנו אותה בשינוי מפני תקנת השבים. כמה עלו העצים ונשלם לה. זה דברי הגמרא.

שי"ח עבדים לאביה

ט. בא חכם אחד ושאל **למה היא הכניסה את אברהם אבינו לכאן** – "איתתא דהויה לה". מתי היה לה? לפני אלפיים שנה, אביה יש לו שלוש מאות שמונה עשר עבדים. מה היא מספרת לנו עכשיו? אז **הרב בני יששכר**⁹ פירש כאן משהו. אמר (מאמר חדש תשרי מאמר י' אות כ"א) אברהם לקח אתו שלוש מאות ושמונה עשר עבדים למלחמה עם אמרפל וכו', וכו', ושלוש מאות ושמונה עשר מתחלקים לשלושה, מאה ושיש מאה ושיש מאה ושיש, כל מאה ושיש גימטריא קו. אברהם קו החדש, יצחק קו הגבורה, ויעקב קו התפארת, לכן כנגד כל קו יש לו מאה ושישה חיילים¹⁰. אז אברהם אבינו היה לו כנגד שלושה קוים אלו, והנה ישמעאל כאשר היה עומד למות, כתוב: "כי שמע אלוקים את קול הנער באשר הוא שם" (בראשית כ"א, י"ז). מה פירוש? שם כתוב שאמו הגר – "ותשלך את הילד תחת אחד השיחים" (שם פס' ט"ו). כלומר שיח זה שלוש מאות ושמונה עשרה, ועדיין לא הגיע יצחק ויעקב. מה זה שיח לישמעאל? **"אחד השיחים"** – שבזכות אברהם בלבד ניצול ישמעאל. "אל תיראי כי שמע אלוקים את קול הנער באשר הוא שם" אע"פ שאינו אחוז אלא בקו אחד. לכן אומרת האשה שהיא מזרע אברהם יצחק ויעקב, אשה שיש לאביה שלוש מאות ושמונה עשר עבדים, שלושה קוים יש לי, לא כמו ישמעאל שיש לו קו אחד, ככה אתם עושים לי? זה הפירוש של הרבני יששכר. ואני אמרתי **פירוש אחר** יותר פשוט. כיון שהיו יושבים כל הני דבי ריש גלותא וכולהו רבנן בסוכה, מסתמא זה לא היה בחול המועד, אלא בלילה הראשון של סוכות. ובלילה הראשון של סוכות אומרים **"לעיל אברהם סבא קדישא"**. אז אברהם הזה יש לו שלוש מאות ושמונה עשר – "איתתא דהויה לאבואה שלוש מאות ושמונה עשר עבדים צווחת לפניכם ואתם לא שומעים לו?" כי היא ידעה שהוא האושפיזא של הלילה.

סעודת האושפיזין

י. לכן כל ערב בחג הסוכות מביאים לאדם צלחת בשביל האושפיזין. איך הוא יכול להביא להם אותה? יאמר "אברהם אבינו בוא מהשמים תאכל את הצלחת שלי"¹¹!... אלא תביא את זה לעני שיאכל. אבל העני הזה יש לו חומרות, אחד אוכל רק שארית ישראל, אחד אומר רק "הרב לנדא". ויכוחים שאין להם סוף. אתה תצא מהבית והוא יזרוק את הצלחת, אז מה עשינו? לכן יקח את הצלחת

8. היה דיין ותקוף וחכם גדול, היה אומר (ב"מ דף ס"ו ע"א) "כולי עלמא בדינא גבי ידידי דרדקי נינהו" – כמו דרדקים. לא יודעים כלום...

9. מחבר בני יששכר היה בן אחותו של החוזה מלובלין, כמה שנים לא היה לה ילדים, יום אחד החליטה ללכת לאחיה. אמרה לו אחי תתפלל עלי, אמר לה מה אני אעשה לך? יש גזירה שלא תביאי ילדים. מה אני יכול לעשות לך? אמרה לו ככה אתה אומר? אמר לה: אני לא יכול. אמרה לו: אבל אתה עוזר להרבה אנשים. אמר לה: לך אני לא יכול. יצאה מהבית ואמרה: **רבנו של עולם! גם אחי לא יכול. אבל אתה יכול בלי אחי.** לא אחי ולא חמי, לא צריך כלום. היא אמרה ככה, קרא לה החוזה ואמר לה: עכשיו ששמת בטחונך בה' יהיה לך ילדים. אותה שנה נולד לה החכם הזה – **רב צבי אלימלך מדינוב מחבר ספר בני יששכר.** בני יששכר הזה יש בו גם קבלה וגם פשט וגם חידושים יפים מאד.

פעם הוא בא לדודו החוזה מלובלין ואמר לו: אני לא יודע למה כל שנה שמגיע חנוכה אני מתלהב מאד? הרי אני לא כהן. החשמונאים היו כהנים ואני לא כהן. אמר לו **אתה לגלול של אחד הדיינים שהיו בזמן החשמונאים.** בני יששכר היו מהם דיינים שפסקו כמה הלכות, כתובים במסכת עבודה זרה (דף ל"ו ע"ב). כמו שהבא על גויה עובר משום ארבעה איסורים: נדה, שפחה, גויה, וזונה) ואתה היית אחד מהבית דין הזה. לכן כיון שהם היו בזמן החשמונאים אתה מתעורר בזמן החשמונאים. אמר אם כן אני מבטל יששכר? אמר לו כן. אז הוא כתב ספר שמו "בני יששכר". שמו "צבי אלימלך", איך הגיע ליששכר? אלא על פי הברכה שבירך אותו דודו אחי אמו.

10. יש אנשים חושבים שהמלה **חיילים** מלה עתיקה מאד, אז הגיהו בסדור התפילה של כיפור: "חיילים חילים". אמרתי לו אין מלת חילים. תחפש בכל התנ"ך, אם תמצא חילים אתן לך תשעים ושמונה דולר כמנין חילים... אין דבר כזה. אמר לי מאיפה בא חילים? אמרתי לו זה לא חילים, אלא זה חילים [בלי דגש] – "וחילים יגבר" (קהלת י') – כח. מלשון חיל, וברבים חילים. זה הכל.

אבל היום אדרבה לא צריכים את זה. **צריך לחזור למקורות שלנו, שבת בזמנה, הגיור כהלכה,** לא לבלבל את המוח. זה זיוף! לא עושים דבר כזה. אבל שהכל יהיה בכלל הסליחה אחרי כיפור. "תסלח סילופנו", "תבנה בית מקדשנו", שהכל יהיה בסדר.

צאו להתחסן

ה. יש אנשים מפחדים מחיסון. הם עושים טעות גדולה מאד. כל פעם אומרים "שאלתי את הרב הזה ואמר לי אל תעשה חיסון", "שב ואל תעשה עדיף"¹². הרב הזה צריך לתת לו מכות... מה אתה אומר? **אנשים מתים בגללך, ואחר כך גם אתה תמות! מה אתה חושב? על מי אתה מתחכם? על הקב"ה?** הרי הוא ברא את החיסון, זה לא בא ביד בני אדם שהמציאו אותו. הרי לא היה להם בכלל סיכוי למצוא חיסון. בנס הומצא על ידי יהודי שהוא ניצול שואה, מהשמים הצילו אותו מהשואה בשביל שגייע הזמן שלו לעזור ליהודים. שמו "בורלא" – ספרדי, והחיסון שלו נקרא "פייזר". ואתם נותנים "עצות אחיתופל". אתה רואה שהם שולחים לך דף [עם חתימות רבנים מתנגדי חיסון], והרבנים האלה לא היו ולא נבראו, אפילו למשל לא היו... איוב היה למשל (ב"ב דף ט"ז ע"א לגירסת ר"ה) אבל הם לא למשל ולא למליצה, "למשל ולשנינה" (דברים כ"ח, י"ז)... כל אחד ואחד מבלבל את המוח.

הרופאים מומחים לדבר הזה

ו. אני מכיר אנשים ששמעו בקולם, ואחר כך תשעים מתוך מאה איש שלא התחסנו קבלו את המחלה, וחלק מהם שמתו. למה אתם עושים דבר כזה? אומרים: אנחנו רואים ברוח הקודש. זה "רוח הקודש" לא רוח הקודש... יש בגמרא במסכת נדה (דף כ"ב ע"ב) שהייתה שאלה בהלכה, אבא [של רבי אלעזר – רבי צדוק] שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים, ואמרו להם יש לה שומא – יש לה משהו וזה יתרפא. פעמיים כתוב שם ככה. אם כן לא אמרו חכמים אנחנו בעלי רוח הקדש, (הרי מדובר בזמן התנאים ויש להם רוח הקודש). למה שאלו את הרופאים? אלא **יש דברים של רופאים שהם מומחים לדבר הזה, בעלי ניסיון ובעלי חכמה. מה אתם מתערבים להם?** יש הלכה בגמרא (שבת דף קל"ה ע"א) **תינוק שנוול לשמונה חודשים אין לו סיכוי לחיות** – הרי הוא כמו אבן ואסור לטלטל אותו בשבת. **החזון איש** אומר (י"ד סי' קנ"ה אות ד) **בימינו אפשר לטלטל אותו וצריכים לטלטל אותו. מצאו תרופה לתינוק כזה.** אבל בגמרא וברמב"ם (פרק כ"ה מהלכות שבת ה"ד) ובשולחן ערוך (סי' ש"ל ס"ח) כתוב שלא? נכון, זה כתוב, כי בזמנם לא הייתה תרופה, והיום יש תרופה.

אסור לשמוע להם

ז. איך אדם יעז לומר אל תעשו חיסון? פעם אמרתי על חיסון של חצבת שצריך לעשות אותו (או על משהו אחר, אני לא זוכר מה). שלחו לי שני ספרים נגד זה. **וכי אני היחיד שאמרתי את זה? כל הרבנים המפורסמים אמרו את זה. הם משוגעים – שיישארו משוגעים. אבל היום שזה עלול לגרום בר מינין למוות אסור לשמוע להם!** כשיבוא "מקובל" יספר לך סיפורי סבתא – תסתום את האזניים... "אדוני, אתה מקובל? לך מפה!". אל תבלבל את המוח. וכי המקובל הזה יותר מישעיה הנביא, שאמר לו חזקיהו המלך (ברכות דף י"ע"א) "בן אמוץ כלה נבואתך וצא!" (והמלה אמוץ ראשי תיבות אמור וצא). ובסוף חזקיהו המלך התפלל וה' יתברך האריך את ימיו בעוד חמש עשרה שנה. מה רוצים המכשפים האלה? כל אחד רוצה להיות מקובל. הרב משאש כתב (ש"ת שמש ומגן ח"א ח"א"ס' י"ב) שבמרקו כולה היו ארבעה או חמישה מקובלים! כולם היו הוגים בזוהר, וקוראים מקדש מלך וכל הדברים האלה, אבל לא כל אחד מקובל. ואפילו המקובלים אסור להם להתווכח בענייני רפואה. זה לא התחום שלכם. זה הכל.

'אושפיזין' מן הגמרא מניין?

ח. בחג הסוכות יש ספר מאד יפה. שמו **"חמד אלוקים"**. יש לי דפוס ליוורנו ישן לפני בערך מאה שנה¹³. תענוג לקרוא בו כל יום עד האושפיזא של אותו היום. ומצאתי מקור בגמרא לאושפיזא (מדהים למצוא דבר כזה). יש סיפור יפה במסכת סוכה (דף ל"א ע"א) שהייתה סוכה אחת שישבו בה רב נחמן וכל האנשים של ריש גלותא. איך לשון הגמרא? **"ההיא סבתא דאתאי לקמיה**

6. למה? "שועת עניים אתה תשמע", שועת ראשי תיבות שב ואל תעשה עדיף...

7. פעם אחת הוציאו אותו ועשו לו ניקוד. אבל דילגו בו כמה פרקים וספר יצירה. חבל. אם לא יודעים להוציא שיעלמו את הספר כמו שהוא. למה עושים את זה?

לארץ] לא ישנים בסוכה, (מעט מאד ישנים) מפני חשש הקרירות. ואומרים: חב"ד לא ישנים בסוכה, אבל זה לא נכון. מה שחב"ד לא ישנים בסוכה זה מחמת הקרירות. פעם באו כמה בחורים לארץ ישראל, ושאלו את האדמו"ר מליובאוויטש האם נישן בסוכה או לא? אמר להם, אם מזג האוויר טוב, אדרבא תשנו בסוכה – "ושכבת וערבה שנתך" (משלי ג', כ"ד). (יש לא את המכתבים שמעידים על כך. עיין בספר קובץ מאמרים ח"א עמ' ת"א). לכן לא להתחכם ולומר: "אני חבדני"ק. וכי חבדני"ק פירושו אני פטור מהתורה של הספרדים, ופטור מהתורה של הליטאים, ויש לי תורה מיוחדת?! לא. תורה אחת תהיה לכם ולגר ולחבדני"ק הגר בתוכם... (ע"פ שמות י"ב, מ"ט). גם חבדני"ק חייב לקיים את התורה, מה הדברים האלה? התורה אומרת חייבים לישון בסוכה. אם מזג האוויר לא טוב, זה משהו אחר. אבל אם מזג האוויר מתאים, ובפרט אם זה בתוך הבית שאפשר להביא איזה תנור חימום וכדומה – תישן בסוכה.

מה זה? להיכן נעלמו כל המומים?!

טו. היה מעשה בגברת אחת שהייתה מעוברת, והרופא בדק אותה ואמר לה: גברת, יש הרבה מומים לעובר, מום על מום על מום, נשקול אחרי חג הסוכות אולי צריך להפיל. אמרה לו: לא, לא! אמר לה: זה מה שיש, נראה אחרי חג הסוכות. והנה אחרי סוכות, עשה לה צילום אולטרה סאונד ואמר לה: מה זה? להיכן נעלמו כל המומים? אמרה לו: זה בגלל שישנתי בסוכה. בעלה אמר לה: תשני בסוכה, ובסוכה יהיה לך טוב. והיא שמעה בקולו, התלבשה טוב וישנה כל הלילות בסוכה. אמר לה הרופא: עם אמונה אני לא מתווכח! אם ישנת בסוכה מגיע לך כל טוב. ונולד לה ילד בריא לחלוטין. אדם צריך לדעת שהאמונה בונה את האדם גם בנפש וגם בגוף¹².

זמן האכילה בערב סוכות

טז. בערב סוכות צריך לאכול ארוחת צהרים מוקדם, המהרי"ל והא"ז (הביאם בד"מ ס"י תרל"ט) אומרים לפני חצות, והיינו סובלים את זה. הבן איש חי שואל (ש"א פרשת האזינו אות ג') מדוע לביל פסח מותר לאכול עד שעה עשירית (שה עד שעה ארבע אחרי צהרים), ואילו כאן אסור? וענה שבביל פסח לא נכנסים מיד לאכול, כי צריכים לעשות קידוש והגדה, אבל בסוכות מה יש לעשות, הרי עושים קידוש ומיד מביאים את האוכל. לכן צריך להקדים. אבל הרב עובדיה ע"ה (חזון עובדיה סוכות עמ' קכ"א) הוכיח מהפוסקים שגם בסוכות לא גוזרים יותר מפסח, לכן אפשר לאחר מעט עד שעה שתיים-שלוש, אבל לא יאחר יותר מזה.

סגולה לרפואה לבריאות לבנים ולכל טוב

יז. ויש סגולה לרפואה, לבריאות ולבנים ולכל טוב, לשבת בסוכה כמה שיותר וכמה שאפשר. אני הייתי צריך לעבור ניתוח על פצע לחץ שהכאיב לי מאד ושנים סבלתי ממנו, והניתוח היה צריך להיות בחשוון או בכסלו. אמרתי עכשיו יש לנו סוכות, לקחתי את ספר "בית השואבה" וכל יום הייתי לומד בו כמה דפים בסוכה 'הקטנטנות' שהייתה לנו בקריית הרצוג. גמרתי מחציתו בחג הסוכות, ואת המחצית השנייה גמרתי בבית חולים. כתבתי על הספר שגמרתי אותו: "בשכבי עע"ד". מה זה עע"ד? על ערש דוי. כששכבתי בבית חולים גמרתי את החצי השני. (כתבתי בו כמה הגהות ותיקונים. ואחר כך הדפיסו אותו מחדש עם כל התיקונים שלי). אמנם [הניתוח] לא עזר הרבה, והייתי צריך לעשות טיפולים. עד שברוך ה' יש כאן יהודי אחד בשם יהודה כהן (הוא גר קרוב לנו, ברחוב חברון), ויש לו טיפול מיוחד שהוא מטפל בפצעי לחץ, מי שהולך אליו הוא עושה לו טיפול (בתשלום). והטיפול הזה עזר וסתם את הפצע.

רבי יוסף בן שטנאש ע"ה

יח. יש לנו הושענות של רבי יוסף בן שטנאש שדברנו עליו פעם (עיין בעלון מ' 277 אותיות ג' ה' ועוד). הוא היה מתנגד של רבי חנוך בן רבי משה שהיה ראש ישיבה בספרד. ובסוף רבי חנוך גידה אותו והוא ברח לרב האי גאון. אמר לו: תראה מה שעשו לי. אמר לו רב האי: אני מפחד מהגידוי שלך, והוא הלך למקום אחר. ואחרי זמן התומך ברבי חנוך נפטר. שלח אחד העשירים בספרד לרבי יוסף: התומך של רבי חנוך נפטר, בוא נשים אותך במקומו. אמר לו: לא! אם הייתי יכול הייתי חוזר אליו וכופף את ראשי בפניו, כי הוא תלמיד חכם גדול יותר ממני! הענווה הזאת זיכתה אותו שהוא חיבר לנו הושענות שעד היום

12. אבל מי שמתחכם על הרופא שהוא אומר לו תעשה חיסון, והוא לא מתחנן – זה לא נכון. חסון בגימטריא: "הודו לה' כי טוב" (תהלים קל"ו, א'). למה? כי אנחנו אומרים תודה לה' שהמציא לנו את החיסון הזה. מי יודע איפה היינו בלי חיסון? מלויני בני אדם בעולם מתו מהקורונה הזאת, ואתה מתחכם?!

שלו, וישער כמה עולה בערך. נגיד סכום מינימלי עשרים ושישה שקלים – שם הו"ה. יאמר "זו הסעודה של אברהם אבינו האושפיזא של הלילה, ותמורת זה אני נותן עשרים ושישה שקלים לצדקה". לביל חג הסוכות אי אפשר לתת, אז יתן במוצאי החג. ככה יעשה כל לילה, ובחול המועד יכול לתת כל הזמן. יש מצווה להרבות בצדקה בסוכות. ככה מסופר על רבי חיים ויטאל (אור צדיקים ס' ל"ח אות א') שבערב סוכות הייתה לו קופה והיה פותח אותה כולה, ומפזר את כל המעות. לא שזה פעם בשנה, מסתמא גם בפסח היה מביא "קמחא דפסחא" וכדומה, אבל בערב סוכות היה מפזר את כל מה שנשאר מהקופה לצדקה.

מדות הסוכה – צדקה

יא. אמרו רמזי יפה בשם רבי חיים מצאנז שהסוכה הקטנה ביותר יש בה שיעור מאה ותשעים ותשע טפחים כמנין צדקה. איך זה? הסוכה צריכה להיות לא פחות מעשרה טפחים גובה והרוחב שבעה טפחים, אז עשר כפול שבע זה שבעים, וגם הדופן השניה עשר גובה ושבע רוחב זה שבעים, והדופן השלישית אפילו טפח (בתנאי שיעמיד את הטפח במרחק סמוך לדופן פחות משלושה טפחים), אם כן הטפח הזה בגובה עשרה גם כן, אז עשרה ושבעים ושבעים – מאה וחמשים. ואת הסך שכחנו? הסך שבעה על שבעה, שבע כפול שבע – ארבעים ותשע. מאה וחמשים וארבעים ותשע זה מאה תשעים ותשע כמנין צדקה. לכן מצווה להרבות בצדקה בחג הסוכות.

אברהם אבינו ביקר בסוכות

יב. יש סיפור בספר חמד אלקים (דף ד' ע"א) שפעם היה גביר אחד שהיה נותן צדקות והיה שמח במצוות. ופעם אחת לביל סוכות פתאום באמצע הסעודה נכנס עני אחד, ואף אחד לא שם אליו. והוא קם ממקומו, חיבק אותו ונישק אותו, אמר: "ברוך הבא, ברוך הבא, ה' זיכה אותי להאכיל אותך את החלק של אברהם אבינו בסוכה, בוא תשב על ידי". נתן לו את החלק שלו, אכל והלך. והנה לבילה רואה אותו הגביר בחלום שהוא עמד לטבוע בים ובא אותו עני והציל אותו מן הים. אמר לו: מאיפה הגעת? אמר לו: אני אברהם אבינו, באתי אליך הלילה לראות אותך אם אתה מכבד את האושפיזין, או שאתה אומר "זה עני, לא אכפת לי ממנו". ובגלל שעשית ככה ה' יברך אותך באריכות ימים, בעושר ובכבוד ובממון ולא יחסר לך עושר כל ימי חיך. אתם יודעים איזה סיפור זה? זה נורא ואיום. אדם עושה חסד והוא לא יודע מה הוא עושה, החסד הזה יעמוד לכל החיים.

חייבים לישון בסוכה

יג. מי שיכול לישון בסוכה ואין לו פחד מגנבים, מסוסים... [חייב לישון שם]. יש כאלה שיש להם סוסים. כשהיינו בקריית הרצוג הסוכה שלנו הייתה קטנה מאד. (כמו הסוכה שהייתה לנו בחוץ לארץ – שבעים וחמשה סנטימטר. אמרו שפעם רבי חיותא ע"ה רבו של אבא הגיע לשם ואמרו לו: הרב, תבדוק את הסוכה אם היא כשרה או לא. בדק, אמר שבעים וחמשה זה בסדר. יש כאן שבעה טפחים. אפילו לדעת המחמירים הטפח עשרה סנטימטר, כפול שבע זה שבעים, וזה שבעים וחמש. "ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחר" (בראשית י"ב ד'). סוכה קטנה והייתי ישן בה לבד). אבל הייתה סוכה של אחי רבי רחמים שהייה בריא רחוקה, והסוכה הזאת בנויה ברחוב (לא ברחוב ממש, אלא בחצר של הבית המשותף עם כל השכנים וכו'). והנה ערב אחד באו שני סוסים, אמרו יש כאן סוכה, למה לא ניכנס אליה?... הוא קם, פתאום הוא רואה שני סוסים. מה אתם עושים כאן?... ברח. אם יש סוסים בסוכה אתה לא חייב להיכנס... (סוס ועוד סוס בגימטריא מאתם חמשים ושתיים ראשי תיבות ראה גא בעניינינו...). מאז אנחנו עושים סוכה בבית. יש מקום בבית ברוך ה' ויש כאלה עושים את הסוכה בנין ענק¹¹. ויש שיטה כזאת שבונים סוכה שכולה ספיקות וספקי ספיקות, דופן עקומה, גוד אסיק, גוד אחית, לבד. אבל "תשבו כעין תדורו" (סוכה דף כ"ו ע"א). אתה יושב בדירה עם דופן עקומה? אתה לא יושב עם דופן עקומה. דירה צריכה להיות מכובדת. רק במדה וחסר משהו ואין לך איך לעשות אחרת, תפתח בהלכה ותמצא דופן עקומה וכל מיני דברים. אבל לכתחילה – "כעין תדורו" – כמו דירה שלך, תעשה אותה סוכה מכובדת.

חבדני"ק ישן בסוכה

יד. אז אם אין פחד מסוסים וגנבים וגם אין קרירות. הרי האשכנזים [בחוץ

11. אומרים שבסוכה של האדמו"ר מליובאוויטש אפשר לטייל בה. מכילה למעלה מאלפיים חסידים! בגמרא כתוב (סוכה דף כ"ח ע"ב) שמצוות סוכה לשבת ולאכול ולשתות ולישון ולטיל בה. איך לטייל בסוכה? איפה לטייל בה? אתה עושה פסיעה אחת נגמר. לא, הייתה סוכה ענקית.

קוראים אותם בכל ארצות הספרדים. לעומת זה רבי חנוך ע"ה, ביום שמחת תורה הייתה להם תיבה גבוהה ישנה מאד, וכשקוראים פרשת וזאת הברכה בשמחת תורה היו עולים אליה כל הזקנים והחכמים, ונפלה עליהם התיבה והלכו. **צריך להשתדל לחיות עם כמה שפחות רעש, כמה שפחות מלחמות, כמה שפחות פרסומות, כמה שפחות.**

אתרוג של הרב עובדיה

יט. יש ספר **אביר הרועים ח"ג**, (קבלתי אותו בימים אלה, וגמרת את כולו בשלשה-ארבעה ימים), **מתוק מדבש! מדבר על המדות המיוחדות של הרב עובדיה ע"ה**, איך הוא מקרב אנשים, איך הוא משמח אותם, איך הוא מברך אותם ומעודד אותם, זה משהו מיוחד! ויש שם סיפור (שהתפרסם כבר לפני כן) על אשה אחת בת ששים שלא היו לה ילדים, והרב עובדיה כבר נפטר. אז היא באה לבית שלו, ואמרה להם: יש לכם אתרוג שברך עליו הרב עובדיה? כי אין לי ילדים. אמרו לה, גברת, בת כמה את? אמרה להם: בת ששים. צחקו עליה, את חושבת שבגיל ששים יהיו לך ילדים?! אמרה להם: בכל זאת תביאו לי. הביאו לה, ותוך שנה נולד לה בן! וזה פורסם בעיתונות: **אותה גברת שלקחה פרוסה קטנה מהאתרוג של הרב עובדיה עזר לה ונולד לה ילד אחרי גיל ששים.**

טהרה - משפחה

כ. והיה עוד סיפור אחר, על עשיר אחד בחוף לארץ שהוא ואשתו היו שנים רבות בלי ילדים. הלכו לארץ ישראל **לרב עובדיה** ואמרו לו מה נעשה? אמר להם תשמרו טהרת המשפחה ויהיה לכם ילדים. לא הבינו מה זה "טהרת המשפחה". אמר להם הבן שלי יסביר לכם. הלכו **לבן רבי דוד** והוא הסביר להם מה זה טהרת המשפחה וקבלו עליהם. אמרו לו: **אולי נלך גם לרב כדורי ע"ה** שיתן לנו קמיע, (הקמיעות שלו מפורסמים שהם טובים מאד). אמר להם, אני אשאל את אבא. הלך ושאל את הרב עובדיה, אמר לו: **לא! אם הם ילכו לרב כדורי ותהיה להם תשובה טובה הם יגידו שזה בגלל הקמיע, ולא ישמרו טהרת המשפחה.** אני רוצה להעמיד את עצמי בנסיון, טהרת המשפחה זה מספיק! וכך היה, תוך שנה האשה התעברה והביאה ילדים.

אמונה פשוטה ותפלה מכל הלב

כא. צריך לדעת שהאמונה הפשוטה בקדוש ברוך הוא ובתורה שלו שווה הכל ממש! **אדם שנמצא בצער ישתפך בתפלה. אם חסר לו בריאות - ישתפך ברפאנו. חסר לו חכמה (לא הבין את התוספות וכדומה) - יאמר באתה חונן. יש לו חולה בבית - יתפלל עליו. כל דבר ודבר יתפלל.** אחרי התפלה ה' ישים לך בראש מה לעשות. סיפר לי **ד"ר צבי מלאכי** שפעם הייתה מישהי מבית חולים בגרמניה (זה בית חולים יוקרתי שיש בו לא יותר מ-37 חולים וחולות, ושם מטפלים במחלה הידועה רח"ל), והנה כשרוצים לטפל אומרים לחולה יש כמה דרכים, א' ב' ג', מה אתה אומר? והוא אומר להם, תנו לי כמה שעות ואני אחזיר לכם תשובה. ומה הם עושים בשעות האלה? קוראים תהלים! וזה לא יהודים, אלא גוים! והם קוראים פרקי תהלים בלטינית, ואחרי שקוראים כמה פרקי תהלים, המחשבה שתבוא אליהם ראשונה אחרי התהלים זאת התשובה! גוים מגרמניה מאמינים בתהלים שלנו! אדם צריך לדעת שיש כוח לתפלה, יש כוח בכל הדברים האלה שאנשים מזלזלים בהם. אומרים מה זה תפלה? מה זה תהלים? וזה לא נכון.

מתי צריך לחשוש ל"גזול" בלולב וסוכה

כב. מי שקונה לולב או סוכה מאדם זר והוא חושש **אולי זה גזול**, לא צריך לחשוש, **מסתמא זה לא גזול.** כי יש משנה ברורה (ס' תרמ"ט סק"י) שאומר שאפילו שכתוב בגמרא (סוכה דף ל"ג) שאסור לישראל לחתוך לולבים משדה של גוי, כי סתם גוים גזלני ארעתא נינהו זה רק לכתחילה, אבל בדיעבד אם הוא חתך, חתך. וזה עבר שינוי רשות וכו' וכל הספק באויר. וזה נאמר בגוים, וכל שכן בישראל. ולכן אם אדם מוכר, מסתמא הכל בסדר. אבל אם **אדם לוקח מהאילנות של העיריה צריך לבקש רשות**, כי אולי הם לא מרשים, שהרי זה של העיריה. **וכל שכן ערבות.** יש כאלה שעושים מה שרוצים - "ויעשו בשונאיהם כרצונם" (אסתר ט', ה')... (הייתי הולך למושב איתן כל שנה בחול המועד

לאזכרה של **רבי אלטר מאזוז** שהיה הרב של מושב איתן¹⁵, והיה אחד שהיה מביא לנו כל פעם ערבות מהשדה שלו במושב איתן. **ורבי אלטר מאזוז** היה עושה מצוה שאף אחד לא עושה אותה, (רק רבי חיים פלאגי הזכיר אותה בספרו רוח חיים ס' תרכ"ה ס"ק ד'), שהיה הולך ומסתובב מבית לבית לראות אם הסוכות כשרות. כי יש סוכה שבנויה מתחת האילן והיא פסולה וכדו'¹⁴. וזה חידוש שעשה רבי אלטר. אינני יודע אם היום ממשיכים בדרכו או לא [ממשיך בזה ידידנו הגאון רבי אביגדור מאדאר שליט"א].

דין כבוש בלולב

כג. יש שאלה בחתם סופר (י"ד ס' פ"א) אם אדם הניח את הלולב במים¹⁵, וכשמגיעה שבת אתה לא יכול לטלטל את הלולב, ואם ישארו שם יש חשש של "כבוש". מה זה כבוש? שאתה לוקח פירות וכובש אותם, כמו שאתה לוקח מלפפון וכובש אותו בחומץ, זה נקרא כבוש, ו"כבוש כמבושל" וממילא זה פסול. לכן מה הוא עושה? קורא לגוי ביום שבת, ואומר לו תוציא את הלולב לרגע ותחזיר אותו, כדי שלא יהיה 24 שעות כבוש. אבל מעולם לא ראינו כדבר הזה, כי קודם כל בתונס אין לך גוים [שיעשו את זה], החתם סופר היה רב העיר, כנראה היה פשוט שיש "גוי של שבת", "גוי של יום טוב", "גוי של שאבעס"... אבל לנו אין דבר כזה, ואם תאמר לגוי תוציא אותו הוא יתן לו מכה... מה זה עזר לך? אבל למעשה אפשר להשאיר את זה כל השבת, ואין בזה שום בעיה. למה? כי יש כאן שלושה ספיקות, יש גירסא שהסד וערבה כבושים כשרים ולא פסולים (עיי' בס' אסף המזכיר ערך כבוש), ואולי ההלכה כמאן דאמר כשרים. ואם תמצא לומר פסולים, יש דעה ביורה דעה (סימן ק"ה) שכבוש זה דווקא כבוש בחומץ, אבל כבוש במים לא נקרא כבוש. ויש דעה שאפילו אם נאמר שכבוש במים נקרא כבוש, זה דוקא בשלושה ימים אבל לא ביום אחד. וכאן כיון שאתה שם אותו מערב שבת וביום ראשון אתה מוציא אותו, א"כ אין כאן כבוש. [ולסיכום אין לחוש, אם] זה מצד שאין כאן חומץ אלא רק מים, ואם זה מצד שאין כאן שלושה ימים, ואם מצד שהדין כולו תלוי על בלימה, כי יש גירסא "כשרים".

לימוד תורה בסוכה

כד. מי שרוצה ללמוד עדיף שילמד בסוכה, ואם בבית המדרש יש לו חברים ולומדים ביחד, זה טוב מאד. ואם הוא לומד לבד - בסוכה עדיף. **אלא אם כן בסוכה הוא לא יכול להתרכז**, כי יש שם זבובים או חום, אז אין הכי נמי ילמד בבית. אבל אם בסוכה זה בסדר, אין יותר טוב מללמוד בסוכה. "כי יצפנני בסוכה ביום רעה, יסתירני בסתר אהלו בצור ירוממני" (תהלים כ"ז, ה'). אומרים את המזמור הזה מראש חודש אלול עד הושענא רבה - **"לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא"**. והמדרש אומר (ויקרא רבה פרשה כ"א פ"ד), **"אורי" זה ראש השנה,**

¹³ והוא מסכן נפטר בצורה טראגית. בשנת תשמ"ח במוצאי שביעית, עשו שם [זכר למצות] הקהל. והרב היה שם וקרא שם פרשת "שמע ישראל". וכשגמרו את פרשת הקהל, שאלו אותו: האם נסיעה אותך לבית? אמר להם לא צריך, אני אקח אוטובוס. (חבל שאמר שיקח אוטובוס, כי אם אומרים לך נסיעה אותך, זה לא אסור, זו מצוה!). וכשחזר היו שם ארבעה כבישים, ואוטו אחד דרס אותו. זה היה נורא ואיום. ופעם אמרתי להם שאני לא יכול לבוא ומישהו אחר יבוא. מה עשוי? התקשרו לגבאי שלנו ואמרו לו: תגיד לרב מאזוז שיבוא אלינו. כאילו שהגבאי הזה הוא מפרנס אותי... מה אתה רוצה ממני? מה אתה משתגע? אני לא יכול. אם הייתי יכול הייתי לוקח מטוס או מסוק ונוחת שם. וכשאתה נוחת באים אליך כל המשושעים... פעם הייתי שם על עניין אחר, ובא אחד הילדים ואמר לי: "תן לי ברכה, תן לי ברכה". אמרתי לו: "תן לי לשבת"... עד שישבתי הוא ברח. מה אתה בורח... מה נעשה? הם חושבים שהרב משועבד להם לתת להם ברכות, ולהביא להם לולבים והכל, אבל זה לא נכון. הרב לא משועבד להם.

¹⁴ או אם יש סוכה שבעל הסוכה קמצן, והוא לא עושה אותה כמו שצריך. אני מכיר קמצן אחד בחוף לארץ שהיה לוקח ג'רידה אחת (ג'רידה פירושו ענף עץ תמר), ומכופף אותו ועושה אותו "דופן עקומה". וככה יש לו גם סכך וגם דופן... אז זה הכל, כל הסוכה שלו ענף אחד... "ענף עץ עבות וערבי נחל" (ויקרא כ"ג, מ'). מה התכונות האלה?! תיקח בשפע! כמה זה עולה? וכי זהב אתה קונה?!

¹⁵ כמה שמנסים בדרכים אחרות, זו הדרך הטובה ביותר. יש שלוקחים איהו סמרטוט ומרטיבים אותו שיהיה לח, ושמים את הלולב שם שיהיה לח ורענן. איהו "רענן", שחור משחור... אני מכיר בתונס כאלה שהיו מוציאים אותו מהסמרטוט "חישא" (בערבית). זה לולב זה? זה עלים? זה הדס? זה ערבה? הכל שחור. מה זה? ככה היו עושים, אבל **אבא ע"ה** לא היה עושה ככה. אלא היה לו כד גדול מחרס (יש כדים כאלה, כאן קשה להשיג אותם, ובמקום זה לוקחים דלי גדול) וממלאים אותו מים לא עד הסוף, ומכניסים בו את הלולב, שהלולב כל הזמן יתרענן. וככה הלולב מחזיק מעמד טוב מאד עד ליל הושענא רבא. רק ההדס והערבה לא כל כך מחזיקים מעמד, אז יום ששי או חמישי של החג מחליפים אותם וזה הכל.

מוקדי מכירת ספרי מכון אורח צדיקים ברחבי הארץ: מוקד מרכזי מושב ברכיה מוסדות "חכמת רחמים" 08-6727523 / 9105* שלוחה 6

מחלקת	מחלקת	מחלקת	מחלקת	מחלקת
מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים
מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים
מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים
מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים	מחלקת ספרים

"וישעי" זה יום הכיפורים, "כי יצפני בסוכה" זה חג הסוכות. ובסוף המזמור רמז גם כן חודש אלול – "לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ החיים". לולא כתוב באל"ף ולא ביו"ד תהפוך את המלה תמצא "אלול".

עירובי חצרות

כה. מי שלא עשה עירובי חצרות והסוכה שלו נמצאת בחצר הבניין, איך הוא יוכל לטלטל? בדרך כלל הרבנות עושה עירובי חצרות לכל העיר. יש קצת מפקפקים בזה, אז אם הוא חושש, יקח על ידי ילד שיריד מהבית לסוכה. ואם הסוכה בתוך הבית הכי טוב, כי הכל זה רשות שלו.

"פרי עץ הדר"

כו. יש כמה סוגי אתרוגים, כל אחד אומר "האתרוג שלי יותר יפה", ואין לדבר סוף. לעתיד לבוא הקב"ה יקח את כל מוכרי האתרוגים ויגיד להם: כל האתרוגים שלכם כשרים, אל תעשו כאב ראש, כולם כשרים! מאיפה למדתי את זה? הגמ' בתענית בסופה (דף ל"א ע"א) אומרת, **הקב"ה עתיד לעשות מחול לצדיקים והוא יושב באמצע, וכל אחד מראה באצבע. שנאמר: 'ואמר ביום ההוא הנה אלונינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו'** (שעיה כ"ה, ט'). והכלי יקר (רבי אפרים לונטשיץ, תלמידו של מהר"ל מפראג) שואל מה זה יושב באמצע? וכי יש לו מקום? אלא אמר שהכוונה היא שאם תעשה עיגול יש בו מרכז, ובנקודה של המרכז כל המעגל כולו אותו מרחק, למזרח למערב ולצפון לדרום לימין ולשמאל כולם אותו מרחק, זה נקרא חצי קוטר ("רדיוס" בשפה של היום). והצדיקים לעתיד לבוא כל אחד יאמר אני צודק, אני חב"דניק אני העיקר! והשני יאמר: אני ליטאי – אני העיקר! או אני ספרדי – אני העיקר! אני תימני – אני העיקר! ולא רק זה, אלא גם האתרוגים שלי גם כן. אחד אתרוג תימני, ואחד אתרוג מגפצא, ואחד אתרוג מרוקאי, ואחד אתרוג שהם הביאו אותו מקלבריה (כ"חב"ד מביאים רק מקלבריה)¹⁷. וכל אדם יקח את האתרוג ¹⁶. יש אתרוג כזה שהבן איש חי מספר עליו (שו"ת הוד יוסף סי' ס"ו-ס"ז) שהוא עשוי כמו אצבעות, ולא האמנתי עד שהראו לי אותו אתרוג כזה שכולו כמו אצבעות. והוא אתרוג כשר. יש בו צורה של אצבעות אצבע ועוד אצבע ועוד אצבע...

¹⁷ פעם אחת היה האדמו"ר מקלויזנבורג שבעונות הרבים כל המשפחה שלו נאבדה בשואה והוא נשאר רב באמריקה. יום אחד בא לפני איזה מפקד ואמר לו כבוד המפקד אני רוצה מטוס. אמר לו: מה אתה עושה בו? אמר לו: אני צריך אתרוג מקלבריה. אנחנו נמצאים במקום אחר, אבל אפשר להטיס אותי. אז הוא צלצל לטייס הראשי שלו ואמר לו תשמע, אתה מכיר את היהודי הזה? הוא איבד אישה ואחד עשר ילדים ולא מעניין אותו עכשיו כלום, רק אתרוג. אמר לו: מאיפה אני אביא לו עכשיו אתרוג? אמר לו טוס אתו לקלבריה. וטס והביא לו אתרוג, והיה בעיניו כאילו קיבל ממנו שאין לו תכלית!

וזכה אחר כך לעלות לארץ ולבנות את קריית צאנז, ויש לו אלפיים אברכים שלומדים גמרא ונבחרים כל חודש על 70 דף גמרא עם רש"י ותוספות! ונבנה את בית החולים לניאדו. היו מתנגדים שוטים שבעולם, אני זוכר את הדפים של "נטורי קרתא", שכאשר הגיע האדמו"ר הזה רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם קמו עליו השוטים האלה וכתבו עליו: "פורץ גדרם של ראשונים". כי אנחנו לא מקבלים מהמדינה כלום. אם תקבלו, תוכלו גם לעשות כמוהו? אבל לא מעניין אותם כלום, רק צווחות והפגנות ושטויות. והוא זכה להציל את הרבים. פעם אחת הוא דיבר עם ראש הממשלה בזמנו לוי אשכול, ואמר לו תראה מה שאתם עושים, התורה החזיקה את עם ישראל אלפיים שנה. ואתם מה עשיתם? תוך מאה שנה יש מתבוללים וכופרים ורפורמים, מה עשיתם? אמר: **בעיני לוי אשכול עמדו דמעות מהדברים שאמר. כי כשאתה מדבר אמת זה משפיע. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.**

שהוא רגיל בו. [אבל כולם קרובים לה' אותו דבר, והמה ואתרוגיהם כשרים].

אתרוג מרוקאי

כז. יש אומרים שאתרוג מרוקאי לא טוב. למה? כי אין בו הרבה גרעינים. אבל אין צורך שיהיה הרבה גרעינים. והאתרוג המרוקאי מוחזק מדורות שהוא הכי כשר. שנה אחת בתונס לא הביאו אתרוגי מרוקו, אז הרב הראשי **רבי אמיס הכהן** ע"ה שלח שליח **לאבא ע"ה**: יש לי אתרוג מגפצ'א (שזו עיירה קטנה בתונס), ונראה שלא שלטה יד אנוש באתרוגים אלו מברייתם, כי אין בהם שום סימן של הרכבה. (אמנם הגויים יודעים להרכיב, אבל כאן באתרוג בשביל מה ירכיבו? הרי בדרך כלל לא לוקחים מהם), א"כ האם מותר לקחת מהאתרוגים האלה? ענה לו: אסור, כי אתרוג אינו ניטל אלא במסורת! והחתם סופר כתב (חאו"ח סי' ר"ז) שלא סומכים על הסימנים – "סימנין לאו דאורייתא" (ע"פ ב"מ דף ז"ר ע"ב). יש פוסקים שנתנו סימנים להכיר אם האתרוג מורכב או לא, והחתם סופר אמר "סימנין לאו דאורייתא" לא סומכים עליהם רק על המסורת, והמסורת שלנו שיש לקחת רק ממרוקו. **הבבא סאלי ע"ה** הביא אתרוג מרוקאי **לרב מרדכי אליהו ע"ה**, ואמר לו: תשמע רבי מרדכי, הבאתי לך אתרוג מרוקאי, שזה הכי כשר. תפתח ספר ערוך לנר של חכם אשכנזי – **רבי יעקב עטלינגר**, ותראה (בתוספת ביכורים סי' תרמ"ח) כמה הוא שיבח אותם! (הוא כותב שם "מאראקא", והכוונה למרוקו). ואומר שם שאין כמותם ליופי וגם להידור, וגם יש להם פיטם ועוד מעלות. הרב מרדכי אליהו לקח את האתרוג ואמר לו תודה רבה. לאחר החג אמר לו הבבא סאלי: לקחת את האתרוג שנתתי לך? אמר לו: כן. הוסיף ושאל: לקחת אותו לנענוע, [ולא בברכה]? אמר לו כן, כי אני מעדיף אתרוג של ארץ ישראל. אמר לו הבבא סאלי: לא, האתרוגים של מרוקו עדיפים. לכן תמיד אנחנו משתדלים לקחת אתרוגי מרוקו. ולא רק אנחנו, אלא גם **הרב מיכל יהודה לפקוביץ ע"ה** היה לוקח מאתרוגי מרוקו, וגם **רבי יצחק זאב סלובייצק ע"ה** אביו של רבי חיים מבריסק היה לוקח אתרוגי מרוקו. וכמה אשכנזים לוקחים אתרוג מרוקאי. וככה המנהג שלנו. ויש מכתב בספר **"אוצר המכתבים"** של **רבי יוסף משאש**, שכתב (ח"א סי' שס"ט וח"ב סי' אלף רל"ו) שהם מוחזקים לכשרים לא מורכבים. לפחות מאתיים שנים מכירים אותם. א"כ אפשר לסמוך עליהם בביטחון ולברך עליהם בחג. ויהי רצון שה' יברך אותנו, ויתן חג שמח וכשר לכל עם ישראל. אמן כן יהי רצון.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה, הרואים והשומעים והקוראים. שילמדו תרה כמו שצריך, ובניהם יהיו תלמיד חכמים, ויהיו צדיקים שומרי תורה ומצוות, ולא יפריעו להם אלה שמפתים אותנו כל הזמן להתרחק מהתורה. המה יאבדו והתורה עומדת תמיד. "המה יאבדו ואתה תעמוד וכולם כבגד יבלו כלבוש תחליפם ויחלופו" (תהלים ק"ב, כ"ז). שיזכו לראות בגדולת התורה ובחכמתה, ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן.

א-ל מלא רחמים יתמלא ברחמים על נפש רוח ונשמת **מרת דודתי אורידה** בת רחל שנפטרה כהיום הזה ("ג' בתשרי") שתהא נשמתה צרורה בצרור החיים, וזכותה תגן על כל משפחתה ועל כל ישראל¹⁸. תבורכו מפי עליון. חג שמח

18. היא טיפלה בי בזמן שנפלת שלוש חודשים, יום ולילה.

שיעור מו"ר ראש המוסדות הגאון הגדול רבי חננאל כהן שליט"א ראש ישיבת לבנימין אמר

אדם שגר בקומה גבוהה וקשה לו לירד לסוכה

נשאלתי מאדם אחד שעד לפני כמה שנים היה גר בקומה 14, כיצד יעשה בחג הסוכות? לילה ראשון הוא יכול להתאמץ ולרדת לאכול כזית בסוכה לצאת ידי חובת מצוה דאורייתא ולעלות לביתו, אבל כל פעם שירצה לאכול משהו הוא יצטרך לרדת ולעלות לרדת ולעלות? נכון, יש מעלית, אבל זה לא נוח להיות כל הזמן בגדר "עולים ויורדים בו"... א"כ מה לעשות? מה הפתרון? אמרתי לו: תראה זה לא נורא כל כך, לגבי שינה אתה אומר שאתה מצטער וקשה לך ואינך יכול לישון בסוכה, א"כ פתרת את עצמך מדין מצטער. ולגבי אכילה, הנה לצורך האכילות של סעודות החג ודאי אתה תרד למטה לאכול בסוכה, מה נשאר? ימי חול המועד, בימים אלו תוכל לאכול דברים שפטורים מהסוכה. מעיקר הדין מה שחייב אדם לאכול בסוכה לדעת מרן (ש"ע סי' תרל"ט

ס"ב) זה דוקא פת כביצה דהיינו פת לחם מעל חמישים וארבעה סמ"ק. אם אוכל פת הבאה בכיסנין או צלחת כוססוס או אטריות בשיעור 162 סמ"ק חייב בסוכה ומברך לישב בסוכה, אבל אם אוכל פחות מ-162 סמ"ק חייב בסוכה אך אינו מברך לישב בסוכה. אם אוכל מהם פחות מכביצה, אין צריך לאכלם כלל בסוכה. אלו הדברים שחייבים בסוכה.

מאכלים הפטורים מסוכה

אמרתי לו, אם כן אתה יכול לאכול בבית דגים, סטייקים, תעשה על האש, תאכל אורז, אושפלו, דברים אלו אין חיוב לאכלם בסוכה. תוכל לשתות יין, כי מעיקר הדין יין לא חייב בסוכה¹⁹ כמו מים ושאר משקאות שאין חיוב ¹⁹. אמנם דעת הריטב"א בסוכה (דף כ"ה ע"א) שיין חייב בסוכה, וכן דעת עוד ראשונים.

אומרים שספירת העומר היא מדאורייתא, ובמצוה דאורייתא אפשר לעשות ספק ספיקא ולברך.

מספירת העומר לסוכה

מזה לומד מרן הרב עובדיה על קביעות סעודה בסוכה. אכילה בסוכה זו מצוה עשה דאורייתא²¹. לכן אם אדם אכל שיעור של שלש ביצים פת בסוכה, יכול לברך לישב בסוכה ע"פ הספק ספיקא שאמרנו, שיש אומרים שאפילו אכל כביצה פת הבאה בכיסנין, אכל בורקסים בשיעור של 54 סמ"ק חייב לברך לישב בסוכה, ואם תגיד שאין הלכה כמותם, שמא הלכה כדעת הרמב"ם (וכן נראית דעת מרן) שמשלוש ביצים נחשב כבר קביעות סעודה. ואם תאמר הלא ספק ברכות להקל? אכילה בסוכה זו מצוה מהתורה, ובמצוות מהתורה אפשר לעשות ספק ספיקא ולברך. כך פוסק מרן הרב עובדיה.

מנהג הרב בנימין כהן בסוכות

ע"פ דברי מרן הרב עובדיה הללו, מצאתי סמך למנהג שנהגו בו חלק מיהודי דרום תוניסיה. **מר אבי הצדיק רבי בנימין הכהן** זצ"ל היה מחמיר על עצמו, ואפילו מים לא היה שותה מחוץ לסוכה, כמו רבן יוחנן בן זכאי שהחמיר על עצמו שלא לטעום כלום מחוץ לסוכה (סוכה דף כ"ו ע"ב). בליל הושענא רבא תוך כדי הלימוד היו מחלקים תה בבית הכנסת, ומכיון שבאותה תקופה לא היתה סוכה באותו בית כנסת, היה יוצא עם הכוס והולך לבית כנסת סמוך שהיתה שם סוכה, שותה בסוכה וחוזר ללימוד. גם כשהיה עובד במכולת לא היה טועם שום דבר, וכשהיה צמא היה הולך לסוכה של אדם אחד שגר בסמיכות למכולת, נכנס ושותה וחוזר לעבודתו.

הקפדה על שינה בסוכה

גם בענין השינה בסוכה הוא הקפיד עד מאד, ועד שנתו האחרונה ישן בסוכה. הוא נפטר בגיל תשעים ושלוש, שלושה חודשים לפני שנפטר עוד ישן בסוכה! הוא סיפר לי שבתחילת שנות החמישים הוא לא ישן בסוכה כי הוא פחד מהמחבלים [פאדאיון] שהיו באים עם כלי נשק וגונבים רכוש, כבשים ופרות, ולפעמים היו הורגים אנשים. אבא פחד לישון בסוכה כי זו היתה סכנת נפשות. כאשר אחיו הגדול רבי **אשר אברהם** זצ"ל הגיע להתארח אצלו בסוכות, הוא רצה לישון בסוכה, אך ראה שאבא לא ישן בסוכה. אמר לו: הרב בנימין למה אתה לא ישן בסוכה? ענה לו אבא: יש שוודדים, זה מסוכן! אמר לו אחיו: הסוכה שומרת ומגינה, כמו שכתוב: "וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר" (ישעיה ד', ו'), מי שישן בסוכה אין לו מה לפחד כלל! מאז החל אבא לישון בסוכה עד שנתו האחרונה. הסוכה היתה כמו הבית שלו.

21. אגב, אע"פ שבשאר ימי החג אם אדם אוכל שיעור כביצה פת חייב לאכול בסוכה, בלילה הראשון יש דין מיוחד שאפילו כזית חייבים לאכול בסוכה. (בהלכות נטילת ידים אומר הרב בן איש חי, שעל פחות מכזית פת לא נוטלים ידים, מכזית עד כביצה נוטלים ידים בלי ברכה, ומכביצה ומעלה נוטלים עם ברכה). הכזית שחייבים לאכול מן התורה בלילה הראשון בסוכה הוא מדין מצות סוכה דוקא, כך מפורש בחידושי הרא"ה והריטב"א במסכת סוכה (דף כ"ז ע"א). וכן מתבאר מלשון הרמב"ם (פ"ה מהל' סוכה ה"ז) שכתב וז"ל: אכילה "בלילי יו"ט הראשון בסוכה" חובה. עכ"ל. וכן מתבאר מלשון מרן השלחן ערוך (סי' תרל"ט ס"ג) ע"ש. ולפי זה יוצא שאשה שאכלה בסוכה בליל יו"ט הראשון כזית פת, אין לה בזה מצוה דאורייתא כיון שהאשה פטורה מן הסוכה, אלא יש לה מצוה מדרבנן כשאר ימים טובים שחייבו חז"ל לקבוע בהם שתי סעודות על הפת. וכן איש שאכל בליל יו"ט הראשון בביתו קיים רק מצוה דרבנן של סעודת יו"ט בפת, כיון שהכזית שלמדו חז"ל בגזירה שווה של ט"ו מפסח שחובה לאכול מן התורה בליל יו"ט של חג הסוכות, חיובו בסוכה דוקא וכמובאר בדברי הראשונים שהזכרתי. ונפקא מינה באשה ששכחה יעלה ויבוא בליל החג הסוכות, וכן איש שאכל בביתו בלילה הראשון ושכח לומר יעלה ויבוא, שלא יחזור לברך ברכת מ"ז, כי יכידע ישנה מחלוקת בראשונים באדם ששכח יעלה ויבוא ביו"ט אם צריך לחזור ולברך, שדעת התוס' בברכות (דף מ"ט ע"ב) בד"ה אי והרא"ה בחי' (שם) והרא"ש בפסקיו (שם) והריטב"א בסוכה (דף כ"ז ע"א) שחייב לחזור, וכן מוכח מדברי רבנו הרמב"ם (פ"ה מהל' ברכות ה"ב), וכ"פ עוד הרבה ראשונים. ולעומתם דעת התוס' בסוכה (דף כ"ז ע"א) ד"ה אי והרשב"א בחי' לברכות (דף מ"ט ע"א) וספר החינוך (מצוה ת"ל) ועוד ראשונים שאינו חוזר מלבד ליל יו"ט ראשון של פסח ושל סוכות שאז החיוב לאכול כזית הוא מהתורה. ומרן הש"ע (סי' קפ"ח ס"ו) פסק כדעת הרמב"ם ודעימיה שבכל יו"ט חוזר ומברך. אבל מרן הגר"ע יוסף זצ"ל האריך להוכיח בשו"ת יביע אומר ח"ו (תארו"ח סי' כ"ח אות א') ובח"ז (תארו"ח סי' כ"ח אות א') ובח"ט (סי' מ"ז) שאומרים כ"ל, ולכן אם שכח יעלה ויבוא בבהמ"ז יו"ט אינו חוזר ומברך מלבד ליל ראשון של פסח וסוכות, וכן פשט המנהג. ולפי האמור אשה ששכחה לומר יעלה ויבוא בליל ראשון של סוכות אינה חוזרת כיון שאין לה חיוב מדאורייתא, וכן אדם שאכל בביתו בלילה הראשון ושכח יעלה ויבוא אינו חוזר וכמו בשאר ימים טובים כיון שחיובו רק מדרבנן. וכן פסק מרן הגר"ע בדיון זה בחזון"ע סוכות (עמ' ק"י ועמ' קפ"ג). והארכתי בזה בספרי הקטן מגדל חננאל ח"א (סי' כ').

לשתותם בסוכה. אל תאכל בבוקר לחם או בצהריים כוססוס, תאכל אורז, תאכל פריכיות אורז, תאכל תפוחי אדמה, צ'יפס, ביצים, מאכלי חלב וכיו"ב, מהדברים שפטורים מהסוכה.

שיעור קביעות סעודה

כאמור, האוכל פת הבאה בכיסנין משיעור כביצה ומעלה חייב בסוכה, אבל לא מברך לישב בסוכה כיון שהדבר שנוי במחלוקת. דעת הרב גינת ורדים (תארו"ח כלל ד' סי' ו'), שלפת הבאה בכיסנין יש דין פת גמורה לענין זה שכל שאוכל יותר מכביצה חייב בסוכה, וכן דעת הרב מאמר מורדכי (סי' תרל"ט סק"ג), ועוד. אולם מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' מ"א) כתב, שאף שהאוכל פת הבאה בכיסנין יותר מכביצה חייב בסוכה, מ"מ לא יברך לישב בסוכה. ע"ש. מאיזה שיעור יברכו לישב בסוכה? משיעור קביעות סעודה. בשיעור קביעות סעודה נחלקו רש"י והרמב"ם, רש"י סובר ששיעור קביעות סעודה זה 4 ביצים דהיינו 216 סמ"ק, ואילו הרמב"ם סובר ששיעור קביעות סעודה הוא 3 ביצים דהיינו 162 סמ"ק²⁰.

השיעור בהלכות ברכות

אנחנו יודעים שבמשך השנה אם אדם אכל ביום חול בורקסים כשיעור 3 ביצים דהיינו 162 סמ"ק, לא מתחייב בברכת המזון. מתי מתחייב בברכת המזון? כשאכל שיעור של 216 גרם, מדוע? כיון שבשיעור זה לכולי עלמא יש קביעות סעודה. בפחות מזה יש מחלוקת, וכלל גדול בידינו "ספק ברכות להקל", ולכן מחמירים שלא לברך, או שתאכל פחות מ-3 ביצים שזה על המחיה ודאי, או שתאכל שיעור של 216 סמ"ק ואז תוכל לברך ברכת המזון אליבא דכולי עלמא. כשאדם אכל שיעור של 3 ביצים בלבד לא יברך ברכת המזון. זה דין מוסכם באחרונים.

השיעור בהלכות סוכה

מחדש **מרן רבנו עובדיה יוסף** צוק"ל בספרו חזון עובדיה סוכות (עמ' קל"ו), שלגבי סוכה שיעור קביעות סעודה הוא 3 ביצים. מדוע? הרי אם לגבי ברכת המזון שהיא דאורייתא הצרכנו לאכול שיעור של 4 ביצים כדעת רש"י כדי שנוכל לברך בהמ"ז, לגבי ברכת לישב בסוכה שהיא מדרבנן מספיק לאכול שיעור של 3 ביצים? מדוע אין בזה ספק ברכות להקל? אלא אומר הרב, לפי שיש ספק ספיקא לחייבו בברכה, שמא הלכה כהרמב"ם ששיעור קביעות סעודה הוא 3 ביצים וכן נראית דעת מרן בש"ע (תארו"ח סי' שס"ג ס"ג וסי' תרל"ב ס"ב), ושמה כדעת הרב גינת ורדים ודעימיה שגם ביותר מכביצה צריך לברך לישב בסוכה. ספק ספיקא זה הוא במצוה דאורייתא, דהיינו מצות סוכה, אם כן אפשר לברך כבר בשיעור 3 ביצים.

ספק ספיקא בספירת העומר

דבריו מיוסדים על דברי הגאון ר' דוד פארדו זצ"ל בספר מכתם לדוד (תארו"ח סי' ג') בדין אדם שמסופק אם ספר יום אחד מספירת העומר, שממשיך לספור בברכה. ישנה מחלוקת גדולה לגבי ספירת העומר כשאדם שכח ולא ספר יום אחד האם יוכל להמשיך לספור בברכה או לא, דעת בעל הלכות גדולות שייספור בשאר הימים בלי ברכה, אולם הרבה ראשונים חלקו עליו. בכל זאת, מרן (ש"ע סי' תפ"ט ס"ח) פסק כדעת בה"ג שימשיך לספור בשאר הימים בלי ברכה. מדוע? מדין ספק ברכות להקל. מה הדין אם אדם מסופק אם ספר או לא? הוא נמצא ביום החמישי והוא צריך לומר היום חמישה ימים לעומר, אך הוא מסופק אם ספר את היום הרביעי. כותב מרן (שם) שיכול להמשיך לספור עם ברכה. מדוע? יש כאן ספק ספיקא שאז הוא יכול לספור עם ברכה. ספק ראשון אולי הוא ספר אתמול ולא שכח, מי אמר שהוא שכח? הוא מסופק. ואפילו אם נניח שבאמת הוא שכח, שמא כדעת הראשונים החולקים על בה"ג וסוברים שיכול להמשיך לספור בברכה, וכיון שיש שני צדדים וסברות להגיד שיכול לספור עם ברכה, אפשר לברך ולספור. כך כותב מרן בש"ע ע"פ דברי הרב תרומת הדשן שהביאם בב"י. בא הגאון רבי דוד פארדו ושואל, איך מרן פוסק שאפשר להמשיך לספור בגלל ספק ספיקא, הרי כלל הוא בידיו שלא עושים ספק ספיקא בברכות? אלא מחדש רבי דוד פארדו, משום שיש

אולם אין הלכה כן. לכן במקום שנהגו להבדיל בבית הכנסת ואין שם סוכה, יכולים להבדיל בבית הכנסת ללא כל חשש.

20. סימן יפה נתנו לזה. הרמב"ם שמו משה ומשה זה 4 אותיות והוא סובר ששיעור קביעות סעודה הוא שלש ביצים, ורש"י שמו שלמה ושלמה זה 4 אותיות והוא סובר ששיעור קביעות סעודה הוא ארבע ביצים.

מנהג ג'רברא בברכת "לישב בסוכה" על אכילת מזונות

על כל פנים כפי שאמרנו לגבי שתיית מים זו רק חומרא, אך אין חיוב לשותות בסוכה, והוא הדין לשתיית יין. עם זאת, ראיתי מנהג אצל הג'רבראים וכך אבא היה עושה. בכל השנה אבא היה מתפלל ביום שבת במנין הראשון, ואחר כך היה חוזר לביתו, מקדש ואוכל מזונות, הולך לקרוא בתורה במנין השני, ואחר כך חוזר ועושה עם המשפחה סעודה של שבת. בחג סוכות מה היה עושה? מתפלל במנין הראשון, עושה קידוש ומברך לישב בסוכה ואוכל מזונות בשיעור כביצה וקצת יותר מדין קידוש במקום סעודה, והולך לקרוא בתורה וכו'. פעם אמרתי לו בעדינות: אבא, בקידוש של הלילה אנחנו מברכים לישב בסוכה בגלל שאנחנו מיד אוכלים סעודה של קבע, אבל עכשיו איזו סעודה אנחנו אוכלים? על מה הברכה? הוא אמר לי: ככה נהגנו בחו"ל, ואני ממשיך את מה שעשינו בחו"ל. כמדומני שאמר שכך ראה גם אצל חמיו, מר זקני מרן רבי **רחמים חי חיותה הכהן זצ"ל**. [ובאמת בשערי תשובה (ס' תרל"ט סק"ה) העיד שכן מנהג רוב העולם במדינתם. וכ"כ הרב ביכורי יעקב].

ישוב למנהג

תמיד הדבר הזה היה קשה לי, אבל אחר כך ראיתי שיש חמישה ספקות בצירוף לזה שסוכה מצוה דאורייתא, שעל פי זה אפשר לברך לישב בסוכה באופן הזה. קודם כל דעת רוב הראשונים ושלושת עמודי ההוראה, הלא המה רב האי גאון והר"ף והרמב"ם והרא"ש ומהר"ם מרוטנבורג ועוד, שבכל פעם שנכנסים לסוכה מברכים לישב בסוכה, וכך באמת מנהג התימנים שעושים על פי הרמב"ם. הסיבה שנוהגים היום שרק כשאוכלים סעודה של לחם מברכים לישב בסוכה, היא על פי ר"ת ומרן כתב שכן פשט המנהג, וכמ"ש בבית יוסף (ס' תרל"ט). אולם מעיקר הדין הסכמת רוב ככל הראשונים ושלושת עמודי ההוראה שבכל פעם שנכנסים לסוכה מברכים לישב בסוכה²².

חמישה צדדים לברך

א"כ יש לנו ספק אחד שמה כדעת רוב ככל הראשונים שעל כניסה לסוכה בלבד מברכים לישב בסוכה. יש לנו גם את דעת הריטב"א ועוד שעל רביעית יין חייב לברך לישב בסוכה. יש לנו ג"כ את דעת הרב גינת ורדים שהזכרנו שאם אדם אכל כביצה פת הבאה בכיסנין חייב לברך לישב בסוכה. יש גם את דעת הרב שערי תשובה ועוד אחרונים, שכשאדם אכל כביצה לשם סעודה שאחר הקידוש, נחשב לו קביעות סעודה כי אין קידוש אלא במקום סעודה וזו הסעודה שלו. ועוד שיש כמה מהראשונים שכתבו שאכילת עראי ביו"ט חשיבא כקבע, הלא המה: שבולי הלקט (ס' שד"מ) וספר תניא רבתי (ס' פ"ד), וכ"כ כמה אחרונים והביא דבריהם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בחזון עובדיה סוכות (עמ' קמ"א והלאה). ע"ש. נמצא שיש לנו חמש סברות לברך לישב בסוכה כל שעושה כי האי גוונא שמקדש על היין ואוכל יותר מכביצה פת הבאה בכיסנין, ואין אומרים סב"ל, כי זה ספק ספיקא במצוה דאורייתא דהיינו ישיבה בסוכה ואפשר לברך, וכמ"ש מרן הרב עובדיה זצ"ל וכפי שהזכרנו בתחילת הדברים. אמנם מרן הרב עובדיה זצ"ל למרות שידע מכל האמור, דחה מנהג זה וכמ"ש בחזו"ע (עמ' קל"ה) ע"ש, ומ"מ מי שנהג כן נראה שיכול להמשיך במנהגו וכפי שהסברנו.

משל ה'הינדיק'

נאמר משהו מדברי רבי נחמן מברסלב ע"ה שהלולתו חלה בחג הסוכות ביום האושפיזין של משה רבנו. הוא אמר פעם משל על תרגול הודו, משל ה'הינדיק'. היה מלך אחד שביום מן הימים בנו פתאום השתגע והחליט שהוא תרגול הודו ולא בן אדם, נכנס מתחת לשולחן מקרקר כמו תרגול הודו, אוכל מהפירורים של הלחם, מעופף בידיים שלו כמו תרגול הודו. אמרו לו: צא משם, יש לך מיטה מזהב ושמיות מיוחדות. אבל הוא אומר: אני תרגול הודו! אינני יוצא משם! המלך הביא לו את מיטב הרופאים, אולם אף אחד לא הצליח לרפא אותו. יום אחד בא אחד מיועצי המלך ואמר לו: אדוני המלך! אני יכול לרפא את הברכה שלך, אבל בתנאי אחד, אם אתה רואה שאני עושה דברים משונים אל תקשה קושיות, תן לי את הזמן שלי לרפא את בנך. אותו יועץ פשט את בגדיו העליונים, נכנס מתחת לשולחן והתחיל לקרקר כמו תרגול הודו ולאכול מהפירורים. ראה אותו הברך של המלך ושאל אותו: מי אתה? אמר לו: גם אני תרגול הודו. התפלא הנסיך: מה? אתה תרגול הודו?! אתה נראה בן אדם! ענה התרגול החדש: אני כמון! אתה נראה בן אדם ואתה תרגול הודו, ואני כמון. שמח הנער, עכשיו יש לו חברה, הוא לא לבד. עד עכשיו אמרו שהוא בן²². פירוש הברכה "לישב בסוכה" הוא להתעכב בסוכה, וכמו שמצינו בפסוק בפרשת דברים: "ותשב בקדש ימים רבים" (א', מ"ו), התעכבו ימים רבים. אין הכוונה כפשוטו לשבת.

אדם ולא תרגול הודו, ועכשיו יש משהו שמכיר בו שהוא תרגול הודו. כך שניהם קרקרו יחד ואכלו פירורים.

מתרגול לבן אדם

לאחר שבועיים, אמר היועץ לבן המלך: למה אנחנו תרגולי הודו צריכים להיות מקופחים ולאכול רק פירורים? יש למעלה לחם טוב, יש פירות, למה נאכל רק פירורים? ענה הנסיך בשאלה: אתה צודק, אבל אם נאכל אוכל של בני אדם אנחנו נמשיך להחשב תרגולי הודו? אמר היועץ: מה הבעיה? אנחנו תרגולי הודו מכובדים שאוכלים פירות! השתכנע בן המלך והתחיל לאכול. אחר כך אמר לו היועץ שוב: למה אנחנו צריכים להיות בלי בגד עליון? קר לנו, בא נלבש בגדים. מחה הנסיך: אבל אנחנו תרגולי הודו! אמר לו: אז מה? תרגול הודו לא יכול להיות מכובד?! בוא נלבש בגדים! לאחר כמה זמן אמר לו: למה נאכל רק לחם? מה עם סטייקים? מה עם בשר? הנסיך לא רצה לאכול בשר, אבל כשראה שחברו אוכל, לא רצה להיות שונה ממנו וגם אכל להנאתו. לבסוף אמר לו: תגיד, עד מתי נשב תחת לשולחן? בא ונשב על כסאות יפים ומיטות זהב. רק לבני אדם מותר? לתרגול הודו אסור לשבת על מיטה יפה ועל כסא יפה?! כך הוא יצא מתחת לשולחן לבוש בגדי מלכות, יושב על כסא מלכות ומדבר כאחד האדם. המלך היה שמח ומאושר והודה ליועץ בכל לבו. הוא פנה לבנו ואמר לו: בני אהובי! התגעגעתי אליך. אמר לו הבן: סליחה? אני לא הבן שלך, אני תרגול הודו! גם תרגול הודו יושב על כסא!... עד כאן משלו של רבי נחמן מברסלב. הוא אומר, יש אנשים מכובדים שמדברים יפה ונראים טוב וכו', אבל במהותם הם נשארים תרגולי הודו, הם לא בני אדם. "חיות אדם", מתלבשים מכובדים אבל במהותם הם פראי אדם. אומר רבי נחמן, אל תהיה תרגול הודו, אל תשנה רק את החיצונית שלך, תשנה את הפנימיות שלך להיות בן אדם! הנשמה של האדם היא חלק אלו-ה ממעל. לא לעשות את המצוות בתור חיקוי, מצוות אנשים מלומדה, צריך לחיות את המצוות, להתלהב בהן, לדעת שכשאנחנו עושים את המצווה אנחנו מתחברים יותר ויותר לקב"ה.

הנענועים - כלי נשק

והנענועים שאנחנו עושים זה לא סתם, יש דברים גדולים עליהם, זה חיצים בעיניים של השטן. הגמרא בסוכה (דף ל"ח ע"א) מספרת על רב אחא בר יעקב שהיה אומר על הנענועים שהם חיצים בעיניים של השטן²³. לנענע ולכוון לגרש רוחות רעות, לגרש אנרגיות שליליות, לגרש את מה שנשאר מהאויבים שלנו, חיצאללה וחמאס ואיראן, לכוון על כל הדברים הרעים. לפני כמה זמן בתקופת חג הסוכות עשו תיקונים במדרכה במושב ברכיה, היו שם פועלים בדואים וראו אנשים הולכים עם לולבים ארוכים וקופסאות אתרוגים. שאלו מישהו: מה זה? זה כלי נשק? מה עושים עם זה? אמרו להם זה לא נשק, זה ארבעת המינים שאנו נוטלים בחג שלנו. אבל זה באמת נשק רוחני שיכול להשמיד את כל אויבנו.

כח ארבעת המינים

לארבעת המינים יש כח גדול. יש הרבה סיפורים גדולים על זה. פעם רצה מלך טורקיה לכבוש את מצרים, והמלך המצרי חלם שהוא רואה את היהודים הולכים עם אגודות של פרחים ופתאום כל הספינות של הטורקים טובעות בים. בלבו הוא חשב שודאי היהודים יפתרו את זה לטובתם, ולכן שאל את החרטומים והמכשפים שלו מה פתרון החלום, אבל אף אחד לא ידע לענות. אמרו לו פתרונות אבל לא באו על לבו. לבסוף שלח לקרוא לרב של היהודים, הגאון רבי חיים כפוזי ע"ה, שהיה גאון גדול לפני שלוש מאות שנה. אמר לו הרב: תשמע אדוני המלך, מה שראית אגודות פרחים, אלה לא אגודות פרחים. יש לנו את חג הסוכות שמתקרב, ואנחנו מונעים את הלולב הקשור בערבות ובהדסים עם האתרוג. בזכות ארבעת המינים האלה, אתה תראה שהטורקים יטבעו בים. ובאמת ביו"ט הראשון של החג באה רוח סערה, וכל האוניות של הטורקים טבעו בים, והנותרים חזרו בפחי נפש. כן יאבדו כל אויביך ה'. זה הכח של ארבעת המינים.

²³ הגמרא שם אומרת שאדם לא יגיד כפי שאמר רב אחא כיון שאסור להתגרות בשטן. בימי חרפי שאלתי, מדוע רב אחא לא חשש לזה? ותיירצתי ע"פ הגמ' בבבא בתרא (דף ט"ז ע"א) שר' לוי אמר שהשטן שניסה את איוב והתגרה בו, לשם שמים נתכוון, שלא יאמרו שאיוב גדול מאברהם. ומספרת הגמ' שם שרב אחא דרש זאת באיזה מקום וירד השטן מהשמים ונישק לו את רגליו. ולכן רב אחא לא חשש מכיון שהשטן מכיר לו טובה. ואמרתי את זה למר"ה הגאון רבנו רפאל כדיר צבאן זצ"ל בזמנו בשנת התשנ"ג ונהנה מאד. ואחר זמן מצאתי שכבר קדמני הערוך לנר בסוכה (שם).

אומץ

הלכה נאמנה

הלכות הושענא רבא

בן איש חי הלכות הושענא רבא (פרשת ואת הברכה ע"פ א'): מרבדים בתפלות ותחנונים בהושענא רבא, שהוא סיום חמשים ואחד יום שנתנו לישראל בתוספת מהקדוש ברוך הוא לעשות בהם תשובה ותתקבל תשובתם. מה הם חמשים ואחד יום? שלושים דאלול [של אלול] מיום ראשון של ראש חודש, אלול חסר, אז מתחילים לספור כבר ביום ראשון של ראש חודש, אמנם לא אומרים בו סליחות, אבל אפילו הכי [למרות כך] אפשר להתחיל משם. (כשהיו מקריים אצל האשכנזים "אלול", כלם מתחילים לרעד...), ועשרים ואחד יום דתשרי. מתחילה עשרה ימים של ימים נוראים, ואחר כך עשרה ימים של שמחה. וגם בעשרה ימים של שמחה הרבה תפלה צריך בהם. מי שאזכר מלחמת יום כפור התחילה ביום כפור [לפני חמשים ושנים שנה], ובכל יום היו שמועות על שמועות על שמועות ה' ירחם, ולא היו מגלים הרבה. והנה בהושענא רבא בליל החתונה, מיישבו הודיע בחצות הלילה שהצליחו לעבר את התעלה [תעלת סואץ], ומכאן ולהבא חושבנא טבא. עד שלא הצליחו לעבר את התעלה היינו בסכנה נוראה, מאז ששרון עבר את התעלה היו נסים גדולים. לכן צריכים להתפלל טוב ולשמח "וגילו ברעדה" (תהלים ב' א'). ליל הושענא רבא זה כמו יום כפור, ורמז לדבר "אין נא [גימטריא 51] אלא לשון בקשה" (ברכות דף ט' ע"א). לכן נתנו חמשים ואחד יום לצורך הבקשות והתחנונים. ויום זה סיום יום חמשים ואחד, ולכן נקרא הושענא רבא. כלומר הושע את יום נ"א שהוא רבא. זה רמז של הן איש חי, אבל הפשט של המלה הושענא, בלשון הגמרא הערבה נקראת הושענא. כי היו מקריים בערבה. ולמה נקראת "הושענא רבא"? כי יש היום הרבה ערבות. של החבטה ושל הלילה.

יש הרבה מקשים על הושענא רבא שעושים בה ענין מסים, ואלו בגמרא לא נזכר שום דבר מזה. הושענא רבא היא כמו כל ימי הספנות. מה המקור לזה שהוא יום החתונה? מצינו מקור ברב האי גאון שמוכא בברך"ק הושע (ב', י"ג) על הפסוק "והשבתי כל משלה, חנה חדשה ושבתי וכל מועדה", מה זה חנה חדשה ושבתי? אומר הרד"ק בשם רב האי גאון: ראש השנה, כפור, ושמני עצרת. ומצינו גם כן רמז בתורה בפרקנות בפרשת פינחס, שהקרבנות של יום ראש השנה ויום כפור ויום שמני עצרת הוא "פר אחד איל אחד ושבועה כבשים בני שנה". אין ככה בכל החגים, אלא יש קשר בין הימים האלו ראש השנה, כפור, ושמני עצרת. ולמה שמני עצרת? בן איש חי אומר (אות ב') שיש עוד זמן. אפילו שנתבון הפתקים, עדין יש זמן עד יום שמני עצרת. הוא

אומר ככה, כליל הושענא רבא בעת חצות לילה נגמר ונעשה בחינת חותם החיצון למעלה. כי ביום הפסוקים נגמר חותם הפנימי שהוא עקר יותר, ולכן בהושענא רבא נמסרין הפתקים. זה לספר את האזון. בתחלה יש פסק מה שיקרה באותה שנה, ויש חותם בפנים על הדף הזה. אחר כך חותם החיצון, כלומר שמים את זה במעטפה, ונותנים את זה ביד המבצע - ביד המלאכים וכו' (נקמה שהם מלאכים טובים...). אז יש חותם חיצוני, ונמסרו הפתקים, [ואף על פי שנמסרו הפתקים, יש עוד זמן להצלה עד יום שמני עצרת] אבל עדין יש אפשרות לחזור בתשובה עד יום שמני עצרת. בשמיני עצרת שמים בתורה, ובזכות השמחה בתורה יתבטלו כל הגזרות.

בלמוד ספר משנה תורה ספר דברים נעשה עקר התקון הראוי להיות ביום זה. ולפני חצות לילה יאמרו קריאת שמע שעל המטה עם הפסוקים שעמה. יגלו חסידים וכדו' בלא בררת המפיל, ואחר חצות לילה יאמרו ברכות השחר, וברכת התורה ישאיר אותה אחרי עמוד השחר. אבל הרבה טועים, קשואמרים ברכות השחר, הוא ממשיך ואומר "ברכות התורה". או, ברכת לבטלה. לכן הרב עובדיה אומר שלא כדאי לברך אחר חצות הלילה, יש לה זמן לברך עד עמוד השחר שפנתו פלוחות. וכיצד יעשה? בפקר [בעלות השחר] יעשה נטילת ידים מן הפלי בלי ברכה (למה בלי ברכה? כי הוא לא ישן כל הלילה, אם אדם ישן אין הכי נמי [אכן כך] שיברך), אחרי שעשה נטילת ידים, אם הוא הלך לבית הפסא יברך אשר יצר, ואם לא הלך, יברך "אלהי נשמה שנתת בי טהורה" עד "ואני אברכם", הפה שלו רץ ממשיך עד הסוף. ככה לא יהיה לו חשש של ברכה לבטלה. ובשביל שאדם יהיה ערני בליל הושענא רבא, צריך לישון ביום. ובלילה יש תה וקפה. (פעם לא ידעו מזה, לא היה להם לא קפה ולא תה, לכן הם ישנו כרגיל. עכשיו נמצאו תה והקפה בברזיל ובמקומות אחרים, ויכולים לעמוד בזה). כך הכל יש שני לילות קאלה בשנה, וזה נחשב כמו תקון כרת אם אדם לא ישן. ומתחלת הלמוד ועד סוף הלמוד לא לאכל כלום, רק לשתיית קפה וזה בלבד. אין אסור לאכל, אבל בסדר תקון כרת של מרן החיד"א (יוסף בסדר סימן ב') אומר: יזהרו מתחלת הלמוד עד סופו לשתיית רק קפה ותה. אז אבא זצ"ל היה מקפיד בזה, אמנם היו אוכלים לפניו והוא לא היה אומר כלום, אבל היה אומר לנו שלא כדאי לאכל בתקון כרת. הרי אבא אוכל הרבה לפני כן, ולאכל הרבה זה מבזיז ומעפר. אבא יכול לשתיית קפה ותה, ויכול לעמוד בהם ערני עד הבקר. לכן אם אדם יכול להמנהג - שימנהג. (בית נאמן גליון 430 אותיות א', ב', ד', ו').

לחמן חספר

"אבא (מרן האישי מצליח) זצ"ל כשהיה תופש את ארבעת המינים, היה מדקק להפליא"

צריך לחבר את האתרוג עם שאר המינים. ויש על זה חלום נפלא שמביאו מרן הבית יוסף (סימן תרנ"א) בשם רבי מנחם ריקאנטי, שכותב: פעם התארח אצלי חכם אשכנזי בתה הספות, והוא היה נראה תלמיד חכם ירא שמים, והנה בלילה אני חולם שהחכם הזה כותב שם הוי"ה [שם השם], אות יו"ד אות ה"א אות נא"ו לבד ואות ה"א לבד. שאלתי אותו: "מה קרה לך?" וענה לי: "ככה כותבים במקומנו". בפקר אמרתי: מי יודע פשר החלום, אולי יש לאותו חכם דעות פסולות? עד ששפתי לב שכאשר הוא מחזיק את הלולב והאתרוג, הלולב לבד והאתרוג לבד, והוא לא מחבר אותם. אמרתי לו: האתרוג הוא כנגד אות ה"א אחריה שפשוט הוי"ה וצריך לחבר אותה לשאר האותיות. וככה נפסק בשלחן ערוך (שם סעיף י"א) וצריך גם לחבר את האתרוג למטה בשולי הלולב. אבא זצ"ל כשהיה תופש את ארבעת המינים, היה מדקק להפליא, כי הוא היה אוהב דקנות, הנשמה שלו קלה מדקקת, והכל מדקק ומיחד. (בית נאמן גליון 83 אותיות ל"א ול"ג).

ידע תדע

- א. יש מצוה בערב סכות לחלק צדקה לעניים. וכתוב על רבי חיים ויטאל שהיה לו קפה שהיה ממלא אותה כל השנה, ובערב סכות היה מריק את הקפה ומחלק את הכל לעניים (מסתמא נמו צדקה גם בשאר החגים). (בית נאמן גליון 33 (שבטעות הוגדר בנדפס כגליון 32) אות ט"ז, וגליון 83 אות ז').
- ב. יש לנו הושענות [תחנונות הנאמרות כל יום מימי הספנות אחרי ההלל] כל כך יפות, שחבר אותם רבי יוסף בן אביתר בן שטנאש (זה חכם שחי בספרד לפני למעלה מאלף שנה. בשנת ארבעת אלפים תש"ו, ככה מוכא בסדר הדורות), ואמנם הם קשות להבנה אבל יחסית הן הכי קלות מההושענות האחרות, ויש להן גם פירוש מהרש"ב ו"ר רבי שמעון בר צמח. ובהושענות האלה יש בכל יום מאבקהם יצחק ויעקב, ואחר כך אומרים "אנא המשמיענו תורה" וכו' לפי מספר אותו היום, ויש לפעמים מלים שהמפרשים נחלקים בהם. (אבל יש טעות אחת שצריך בכל הסדורים, מה הטעות? בהושענות ליום שני פתבו: "טוב תחם ממנו, דך מעצמנו", טעות. כי חסר יו"ד, וצריך לומר "מעצמנו", וצריך לתקן את זה). (בית נאמן גליון 34 אות ט"ז והערה 20, וגליון 83 אותיות ל"ו ול"ז והערה 4. ראה שם).